

Јован Цвијић (1865-1927)

Јован Цвијић је био уважени српски географ, председник Српске краљевске академије, ректор Београдског универзитета. Рођен је 1865. године у Лозници. Основну школу је завршио у Лозници, а нижу гимназију у Лозници и Шапцу. Вишу гимназију је завршио у Београду, у Првој београдској гимназији.

По завршетку гимназије, 1884. године, уписао је Природно-математички одсек Велике школе у Београду. Ове студије је завршио 1888. године. Једну школску годину 1888/89. је радио као предавач у Другој београдској гимназији. Потом је 1889. уписао студије физичке географије и геологије на Бечком универзитету као државни питомац. Студије у Бечу је завршио 1892. а већ 1893. године је докторирао на истом универзитету са тезом „*Das Karstphänomen*“.

У марту 1893. године постао је редовни професор Филозофског факултета Велике школе у Београду. У прво време предавао је физичку географију и етнографију, а затим само географију.

Науком се почео бавити још као студент Велике школе и тада је настао његов рад „Прилог географској терминологији нашој“, а наставио као средњошколски професор и бечки студент проучавајући крашке појаве у источној Србији, Истри и Јадранском приморју и на основу тога објавио више радова и своју дисертацију. Читав живот посветио је проучавању Србије и Балканског полуострва, путујући скоро сваке године по Балкану.

Осим чисто географских проучавања, бавио се и геологијом (геоморфологијом, тектоником, палеогеографијом, неотектоником). Његова монографија о карсту изазвала је веома повољне оцене у европским научним круговима, а приступна академска беседа о структури и подели планина Балканског полуострва на основу геолошко-тектонске грађе прославила га је као првог јужнословенског геотектоничара. И у географским делима Цвијић је увек укључивао геологију. Двотомна „Геоморфологија“ ни данас није изгубила актуелност и представља изванредну полазну основу у савременим проучавањима. Бавио се проучавањем балканских психолошких типова.

Приликом оснивања Београдског универзитета 1905. био је међу првих осам редовних професора који су затим бирали цео остали наставни кадар.

Основао је Географски завод Филозофског факултета 1893. године и био његов управник од оснивања до 1927. године. Заједно са групом географа и природњака основао је Српско географско друштво 1910. године у Београду. Био је председник овог друштва од оснивања до своје смрти. Био је два пута ректор Београдског универзитета 1906/07 и 1919/20 године.

Постао је научник светског гласа и добио је многа признања. Дописни члан Српске краљевске академије постао је 5. фебруара 1896. године, а редовни члан 4. фебруара 1899. године. Постављен је указом за председника Српске краљевске академије, 12. априла 1921. године. На овом положају био је до своје смрти 1927. године. Осим тога био је дописни члан Академије наука СССР, Југословенске академије наука и уметности, Ученог друштва Парнасос (Атина), почасни доктор Сорбоне и Чешког универзитета (Праг). Био је почасни члан многих географских, етнографских, природњачких и других друштава широм света (Петроград, Будимпешта, Букурешт, ...). Био је носилац енглеске, француске и америчке медаље за научне радове.

Преко тридесет година је путовао кроз наше крајеве, што је резултирало бројним радовима и утемељењем "антропогеографске школе". Оно што карактерише његов научни рад, јесте утицај климе и рељефа на грађу (морфологију човека), наглашавајући практично међу првима да је човек екосензибилно биће. Кад се ради о формирању антрополошких типова, Цвијић у примарне факторе убраја социјалну структуру, односно занимање, ендогамију и егзогамију, као и миграције. Посебно је наглашено деловање географске средине на етнопсихолошке карактеристике становништва. Основну концепцију оваквог става је дао у раду Антропогеографски проблеми Балканског полуострва, што је проширено у Балканском полуострву и јужнословенским земљама (Цвијић, Ј.: Балканско полуострво и јужнословенске земље, II, Београд 1931.) Овај рад је најпре објављен на француском језику, а потом 1922. године знатно проширен и штампан на српском језику.